

European Commission /
Corina Cretu
Rue de la Loi / Wetstraat 200
1049 Brussels
corina-cretu-contact@ec.europa.eu

Asia: Saamelaiskäräjien kannanotto poronlihan suoramyynnin mahdollistavan poikkeuksen säilyttämiseksi EU:n uuteen eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvontaa koskevaan asetukseen

Poronlihan suoramyynnin mahdollisuus EU -asetukseen kirjatun poikkeuksen ansiosta

Vuonna 2005 Suomi käynnisti toimenpiteet EU:ssa, jotta voitaisiin sallia tarkastamattoman tuoreen poronlihan ja siitä valmistetun kuivalihan suoramyynti alkutuotantopaikalta tai poron teurastuspai-
kasta. Perusteluina oli vuosisatoja keskeytyksettä jatkunut Lapin perinne, toiminnan vähäisyys ja erityisten maantieteellisten haittojen alueella tapahtuva toiminta. EY-asetusten mukaan poroihin so-
velletaan tarhatulle riistalle asetettuja hygieniavaatimuksia. EU myönsi Suomelle poroihin liittyvän kansallisen poikkeuksen huhtikuussa 2006, joka on toteutettu elintarvikelain 13 §:n 2 momentin 6 ja 7 kohtien nojalla. Valtioneuvoston asetuksella (321/2006) se tuli voimaan 10.5.2006 lukien.

Suomi esitti perusteluina poroja koskevan poikkeuksen osalta, että poronlihaa tuotetaan noin 2-2,5 miljoonaa kiloa vuosittain. Suomessa teurastetaan noin 100 000 poroa, joista 80 000 poroa teuraste-
taan hyväksytyissä EU-poroteurastamoissa. Tuottajat teurastavat omaan käyttöönsä noin 11 000 po-
roa. Poikkeusilmoituksen piiriin kuuluu siten vuosittain vain 9 000 poroa, mikä on alle kymmenen prosenttia kaikista poroista Paliskuntain yhdistyksen arvion mukaan. Nämä porot teurastetaan ja nii-
den liha myydään alkutuotantopaikalta tai paikasta, jossa poro on teurastettu suoraan kuluttajalle ilman edeltävää eläinlääkärin tekemää lihantarkastusta.

Poikkeuksen suuri merkitys saamelaiselle poronhoidolle

EU-komission valmistelutyön alla oleva eläinperäisten elintarvikkeiden ”valvonta-asetuksen” uu-
distaminen on aiheuttanut pelkoa poronhoitajien keskuudessa sen suhteen, tullaanko poronlihan suoramyynnin salliva poikkeus säilyttämään myös asetusta uudistettaessa. Kysymys on erityisen merkityksellinen saamelaisen kotiseutualueen poronhoidolle, sillä pienimuotoinen lihan suora-
myynti on ominaista saamelaiselle perinteiselle poronhoidolle. Toisaalta alueen pitkien etäisyyksien ja alueella harjoitetun mm. matkailutoiminnan vuoksi poronlihan suoramyynnillä on myös huomata-
tavaa taloudellista merkitystä saamelaisille poronhoitajille.

Sen lisäksi, että suoramyyntitoiminnalla on suoraa taloudellista merkitystä poronhoitajille, vaikuttaa suoramyynnin mahdollisuus poronlihamarkkinoihin saamelaisen kotiseutualueella myös yleisem-
min, sillä Suomessa on vain muutama suuri poronlihan ostaja, jotka yleensä maksavat tuotetusta li-
hakilosta poronhoitajille saman alhaisen hinnan, eikä todellista kilpailua tuottajamarkkinoilla ole.

Tämä kartellin omainen lihamonopoli vaikuttaa markkinoihin siten, että poronhoitajat eivät saa eläi-
mistään käypää hintaa kuluttajien maksaessa vastaavasti lihakilostaan ”liikaa”. Poronlihan suora-

myynnin mahdollisuus vähentää markkinoilla vallitsevan kartellia muistuttavan tilanteen negatiivisia vaikutuksia tuomalla laadukasta lihaa kuluttajan saataville todelliseen markkinahintaan. Samalla pienenevät poronhoitajien paineet tuottaa riittävän taloudellisen tuloksen aikaansaamiseksi määrällisesti enemmän lihaa tuotannon kestävyuden ja eläinten hyvinvoinnin kustannuksella.

Suoramyyntin mahdollistamista Suomessa edeltänyt tilanne oli se, että suuret ostajat eivät nostaneet hintoja tuotantokulujen noustessa ja lisäksi muun muassa petotilanne vähensi teuraiden määrää, jonka seurauksena poronhoitajilla ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin alkaa itse jalostamaan lihaa paremman katteen turvaamiseksi.

Poronlihamarkkinoiden tilanne Suomessa yleisesti on hyvä, sillä kaikki liha menee kaupaksi ja kysyntää riittäisi vielä suuremmallekin tuotannolle.

Toisaalta isot ostajat ovat polkeneet hintoja Suomessa tuomalla Venäjältä lihaa Ruotsin kautta. Tällä hetkellä Venäjään kohdistuvat pakotteet ovat jäädyttäneet tämän vaihtoehdon, mikä on hyvä asia.

Nykyisen suoramyyntioikeuden myötä poronhoitajat ovat investoineet kalliisiin tuotanto ja säilytystiloihin sekä -laitteisiin ja muodostaneet markkinointi- ja myyntiketjuja ja kouluttautuneet aiempaa enemmän myös lihan käsittelyyn. Kehitys alalla on ollut suoramyyntioikeuden myötä positiivista ja kuluttajan kannalta kaikin puolin kannatettavaa, sillä suoramyyntissä lihan tarjoajat käytännössä joutuvat kilpailemaan laadulla. Kukaan ei halua ostaa esimerkiksi sosiaalisen median kautta epämääräiseksi kuvattua tuotetta. Poronhoitajat itse tietävät millaisen prosessin läpi käynyt liha on hyvää ja mikä huonoa. Poronhoitajat itse eivät käytännössä syö teurastamon kautta kierrätettyä lihaa, sillä eläimet joutuvat ennen laitosteurastusta kokemaan suuren stressin, joka vaikuttaa kielteisesti lihan laatuun. Poronhoitajat itse syövätkin käytännössä suoraan metsästä teurastamaansa poroa, jonka tietävät parhaaksi. Näin ollen vastaava tuote on varmasti parasta mahdollista tarjottavaa myös asiakkaalle. Sama periaate koskee sekä tuoreen lihan suoramyyntiä ja siihen liittyviä toimia että myös ns. kuivalihan myyntiä ja valmistusta, johon myös liittyy paljon perinteistä tietoa. Kuivalihan kulttuurinen merkitys on verrattavissa hyvin italialaiseen vastineeseensa Parman kinkkuun.

Suoramyyntin kautta myyntiin tuleva liha on usein teurastettu varsinaisten suurten syystalven myyntiteurastusten ulkopuolella, mikä myös tasaa lihan saatavuutta eri vuoden aikoina ja lyhentää lihan säilytysaikoja kokonaisuudessaan. Vastaava pienimuotoinen toiminta ei ilman suoramyyntioikeutta olisi mahdollista sillä esimerkiksi vain muutaman eläimen kuljettaminen usein pitkien matkojen päässä sijaitseviin teurastamoihin ei olisi taloudellisesti kannattavaa.

Saamelaiskäräjien kannanotto

Nykyisin käytössä oleva poronlihan suoramyyntijärjestelmä on hyväksi ja toimivaksi todettu. Malli pohjautuu viime kädessä hyvin vanhoihin perinteisiin poronhoidon, teurastuksen ja lihankäsittelyn alalla. Käytäntöihin liittyy suuri määrä saamelaiskulttuurin perinteistä tietoa, joka on vaarassa kadota, mikäli kävisi niin että suoramyyntioikeus poistuisi. Suoramyyntin aseman muuttaminen EU:n toimesta onkin turhaa, sillä suomalainen poronliha tai poron kuivaliha eivät ole koskaan aiheuttaneet terveydellisiä ongelmia. Suoramyyntiin puuttuminen heikentäisi lisäksi edellä kuvatulla tavoin poronlihamarkkinoiden toimintaa. Suoramyynti tukee hyvin vapaata hintakilpailua. Suoramyyntin säilyttäminen entisessä muodossaan on erittäin tärkeää erityisesti saamelaisille, Euroopan unionin ainoalle alkuperäiskansalle, minkä vuoksi voimassa oleva poikkeus EU-asetukseen pitäisi ehdottomasti saada säilytettyä asetusta uudistettaessa.

Inarissa 12.2.2016

Tiina Sanila-Aikio
puheenjohtaja

Kalle Varis
ma. lakimiessihteeri

Puheenjohtaja päätti lausunnosta 12.2.2016

Tiedoksi:

Maa- ja metsätalousministeriö
Ympäristöministeriö
Paliskuntain yhdistys
Saamelaisten kotiseutualueen paliskunnat
Suomen Europarlamenttiedustajat